

ΕΝΟΤΗΤΑ 6: Α΄ ΚΛΙΣΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

1. Ας μελετήσουμε τον σχηματισμό και τους κανόνες της α΄ κλίσεως των ουσιαστικών.

Α΄ ΚΛΙΣΗ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΩΝ

Σε αυτήν την κλίση ανήκουν: 1. Τα θηλυκά σε **-α** και **-η**

2. Τα αρσενικά σε **-ας** και **-ης**

ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

1. Όλα τα αρσενικά πρωτόκλιτα, στη γενική του ενικού, λήγουν σε **-ου**.
2. Όσα αρσενικά σε **-ης** λήγουν σε **-της**, **-άρχης**, **-μέτρης**, **-ώνης**, **-τρίβης**, **-πώλης** καθώς και τα **Εθνικά ουσιαστικά** (τα δηλωτικά του τόπου καταγωγής π.χ. Σκύθης = από τη Σκυθία), σχηματίζουν την **κλητική του ενικού** σε **-α** και μάλιστα βραχύχρονο.
3. Μνημονικός κανόνας: Οι κατάληξεις του πληθυντικού αριθμού σε όλα τα πρωτόκλιτα (αρσενικά και θηλυκά) θυμίζουν το θηλυκό άρθρο στον πληθυντικό.
4. Όλα τα πρωτόκλιτα στη γενική του πληθυντικού τονίζονται πάντα στη λήγουσα, φυσικά με περισπωμένη.
5. Το **-α** στην κατάληξη **-ας** των πρωτοκλίτων, σε οποιαδήποτε πτώση ή αριθμό βρίσκεται, είναι πάντα μακρόχρονο.
6. Προσέχουμε τις δυο κατηγορίες των θηλυκών σε **-α** :
Αν πριν την κατάληξη **-α** υπάρχει φωνήεν ή **-ρ-**, τότε το **-α** λέγεται **καθαρό**, είναι μακρόχρονο και διατηρείται σε όλες τις πτώσεις του ενικού.

ΨΙΛΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ: Εξαιρέσεις:

Το καθαρό **-α** δεν είναι μακρόχρονο αλλά βραχύχρονο:

- Όταν η λέξη τονίζεται στην προπαραλήγουσα π.χ. ή **αλήθεια**, ή **εύσεβεια**
- Στα ονόματα: **γραῖα**, **μαῖα**, **μυῖα**,
- Στα εξής δισύλλαβα ονόματα σε **-ρα**: **μοῖρα**, **πειρα**, **πρῶρα**, **σφαῖρα**, **σφῦρα**

Η εξαίρεση αυτή αφορά μόνο τον τονισμό.

Αν πριν την κατάληξη **-α** υπάρχει σύμφωνο, εκτός του **-ρ-**, τότε το **-α** λέγεται **μη καθαρό**, είναι βραχύχρονο και στη γενική και δοτική ενικού τρέπεται σε **-η**.

7. Ό,τι είναι το **-α** της κατάληξης στην ονομαστική ενικού (μακρόχρονο ή βραχύχρονο) το ίδιο είναι και στην αιτιατική και στην κλητική ενικού.

ΑΝ ΞΕΡΕΙΣ ΝΑ ΚΛΙΝΕΙΣ ΤΑ ΠΑΡΑΚΑΤΩ 5 ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ , ΞΕΡΕΙΣ ΝΑ ΚΛΙΝΕΙΣ ΟΛΑ ΤΑ ΠΡΩΤΟΚΛΙΤΑ. ΑΞΙΖΕΙ ΛΟΙΠΟΝ ΝΑ ΕΞΑΣΚΗΘΕΙΣ ΜΕ ΧΑΡΤΙ ΚΑΙ ΜΕ ΜΟΛΥΒΙ.

	ΑΡΣΕΝΙΚΑ -ας	ΑΡΣΕΝΙΚΑ -ης	ΘΗΛΥΚΑ -α καθαρό	ΘΗΛΥΚΑ -α μη καθαρό	ΘΗΛΥΚΑ -η
ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
ΟΝ.	ὁ ταμίας	ὁ ποιητής	ἡ σημαία ☆	ἡ γλῶσσα ☆	ἡ τιμή
ΓΕΝ.	τοῦ ταμίου ☆	τοῦ ποιητοῦ	τῆς σημαίας	τῆς γλώσσας	τῆς τιμῆς
ΔΟΤ.	τῷ ταμία	τῷ ποιητῇ	τῇ σημαίᾳ	τῇ γλώσσῃ	τῇ τιμῇ
ΑΙΤ.	τόν ταμίαν	τόν ποιητήν	τήν σημαίαν ☆	τήν γλῶσσαν	τήν τιμήν
ΚΛ.	(ὃ) ταμία	(ὃ) ποιητά ☆	(ὃ) σημαία	(ὃ) γλῶσσα	(ὃ) τιμή
ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ					
ΟΝ.	οἱ ταμίαι ☆	οἱ ποιηταί	αἱ σημαῖαι	αἱ γλῶσσαι	αἱ τιμαί
ΓΕΝ.	τῶν ταμιῶν ☆	τῶν ποιητῶν	τῶν σημαιῶν	τῶν γλωσσῶν	τῶν τιμῶν
ΔΟΤ.	τοῖς ταμίαις	τοῖς ποιηταῖς	ταῖς σημαίαις	ταῖς γλώσσαις	ταῖς τιμαῖς
ΑΙΤ.	τούς ταμίας	τούς ποιητάς	τάς σημαίας ☆	τάς γλώσσας	τάς τιμάς
ΚΛ.	(ὓ) ταμίαι	(ὓ) ποιηταί	(ὓ) σημαῖαι	(ὓ) γλῶσσαι	(ὓ) τιμαί

Οι αστερίσκοι αναφέρονται στις παρατηρήσεις για τα πρωτόκλιτα ουσιαστικά.

2. Ας εντάξουμε τα παρακάτω ουσιαστικά, που εμφανίζονται στα κείμενα του βιβλίου μας, στην κατάλληλη κατηγορία και μετά ας κλίνουμε στο τετράδιό μας δύο από κάθε μία κατηγορία. Αν σε κάποια στήλη δεν υπάρχουν ουσιαστικά, ας γράψουμε δύο δικά μας παραδείγματα.

Ἡ ἐπιμέλεια, ἡ ἡλικία, ὁ γραμματιστής, ὁ κιθαριστής, ἡ ψυχὴ, ἡ ἀρμονία, ἡ παλαίστρα, ὁ παιδοτρίβης, ἡ πονηρία, ἡ τροφή, ὁ οἰκέτης, ἡ τέχνη, ἡ ἡμέρα, ἡ φωνή, ἡ πενία, ὁ πολίτης, ἡ χώρα, ἡ ὥρα, ἡ θάλαττα, ἡ πηγὴ, ἡ ἰδέα, ἡ ὑλακὴ, ἡ φυγὴ, ἡ ὕλη, ὁ κριτής, ἡ ἄμαξα, ἡ ἀρχή, ἡ βροντή, ἡ μουσικὴ, ἡ μεγαλοπρέπεια, ἡ ἀρετὴ, ἡ οἰκία, ἡ μάχη, ἡ νίκη, ἡ μνήμη, ἡ κεφαλὴ, ἡ σπουδὴ, ἡ ὄρμη, ἡ ῥώμη, ἡ εὐψυχία, ἡ τέχνη, ὁ ἐγγυητής, ἡ εἰρκτή, ἡ τιμωρία, ἡ ὑπερβολή, ἡ εὐνοια, ἡ προπέτεια, ἡ μανία, ἡ ροπή, ἡ ἀκοή, ἡ κόρη, ἡ ἐρημία, ἡ ταφή, ἡ πενία, ἡ σωφροσύνη, ἡ μεταβολή, ἡ ἄγρα, ἡ περιβολή, ἡ βλάβη, ἡ συμφορά, ἡ αἰτία, ἡ δικαιοσύνη.

Ὅπως ο «ταμίας»	Ὅπως ο «ποιητής»	Ὅπως η «σημαία»	Ὅπως η «γλῶσσα»	Ὅπως η «τιμή»

